

Bjarne Villads Larsen:

## En studie af Fremskridtspartiets organisation

### 1. Problemstilling

Fremskridtspartiet har siden dets fremkomst på den politiske scene været genstand for megen forskning, specielt ideologi- og vælgeradfærdsanalyser, hvorimod partiets organisatoriske aspekt endnu ikke har været systematisk behandlet. Dette aspekt, hvorledes partiet internt er organisatorisk etableret, er emnet for følgende fremstilling.

En sådan problemstilling rejser såvel teoretiske som empiriske problemer. På den ene side eksisterer blot få teoretiske fremstillinger omhandlende specielt politiske partiers organisation. I denne forbindelse fremstår dog Maurice Duvergers<sup>1)</sup> strukturalistisk betingede partistrukturteori som et interessant udgangspunkt, både fra en teoretisk og empirisk vinkel, men denne teori er absolut ikke uproblematisk.

På den anden side har Fremskridtspartiet som nævnt ikke på dette område været genstand for empiriske studier, hvorfor eftersøgning i litteraturen giver et yderst magert resultat. I forlængelse heraf fremstår både substantielle og kildemæssige problemer af et ikke ubetydeligt omfang.

### 2. Duvergers metode og teori

Duverger definerer emnets objekt, politiske partier, således: Institutioner hvis fælles formål er at vinde og udøve politisk magt.<sup>2)</sup> Kriteriet er en (eller flere) ikke nærmere fastslået(ede) aktivitet(er), hvilket i høj grad åbner mulighed for en analyse af partistrukturer uafhængig af tid og rum. Duverger ser det netop som sin opgave at fastlægge og klassificere konkrete aktivitetsstrukturer, hvorfor hans udgangspunkt er klart strukturalistisk.

---

1) Maurice Duverger, Political Parties, Party Structure, London 1972.

2) Ibid., pp. xxiii, 17.

Bjarne Villads Larsen:

## En studie af Fremskridtspartiets organisation

### 1. Problemstilling

Fremskridtspartiet har siden dets fremkomst på den politiske scene været genstand for megen forskning, specielt ideologi- og vælgeradfærdsanalyser, hvorimod partiets organisatoriske aspekt endnu ikke har været systematisk behandlet. Dette aspekt, hvorledes partiet internt er organisatorisk etableret, er emnet for følgende fremstilling.

En sådan problemstilling rejser såvel teoretiske som empiriske problemer. På den ene side eksisterer blot få teoretiske fremstillinger omhandlende specielt politiske partiers organisation. I denne forbindelse fremstår dog Maurice Duvergers<sup>1)</sup> strukturalistisk betingede partistrukturteori som et interessant udgangspunkt, både fra en teoretisk og empirisk vinkel, men denne teori er absolut ikke uproblematisk.

På den anden side har Fremskridtspartiet som nævnt ikke på dette område været genstand for empiriske studier, hvorfor eftersøgning i litteraturen giver et yderst magert resultat. I forlængelse heraf fremstår både substantielle og kildemæssige problemer af et ikke ubetydeligt omfang.

### 2. Duvergers metode og teori

Duverger definerer emnets objekt, politiske partier, således: Institutioner hvis fælles formål er at vinde og udøve politisk magt.<sup>2)</sup> Kriteriet er en (eller flere) ikke nærmere fastslået(ede) aktivitet(er), hvilket i høj grad åbner mulighed for en analyse af partistrukturer uafhængig af tid og rum. Duverger ser det netop som sin opgave at fastlægge og klassificere konkrete aktivitetsstrukturer, hvorfor hans udgangspunkt er klart strukturalistisk.

---

1) Maurice Duverger, Political Parties, Party Structure, London 1972.

2) Ibid., pp. xxiii, 17.

Wildavsky hævder en anden opfattelse:

"Does the term "political party" describe the same types of behavior in every country? Unfortunately, Duverger's classifications hide these differences instead of revealing them". 3)

Han illustrerer med en omtale af det spanske falangistparti og det sovjetiske kommunistparti. Begge udviser en vis strukturel lighed, men når det er sagt, synes forskellene mellem dem større end lighederne. Som sådan rammer kritikken ved siden af, idet Duvergers fremstilling er en analyse af det strukturelle aspekt, hvorfor han lever op til sin problemstilling. Hvad derimod kan diskuteres er, hvorvidt en strukturalistisk eller funktionalistisk approach til studiet af politiske partiers organisation er mest frugtbar, og det er i denne sammenhæng Wildavskys bemærkning bør læses. Han mener klart, at et funktionalistisk udgangspunkt er mest velegnet, hvad i øvrigt Eldersveld og Barnes<sup>4)</sup> ligeledes giver udtryk for.

Med udgangspunkt i sin definition analyserer Duverger principielt de eksisterende empiriske forekomster. Han etablerer en række afhængige variable, der alle indgår som essentielle elementer i politiske partiers struktur. Dernæst danner fastlæggelsen af disse variables værdier grundlag som kriterier for en klassifikation af partistrukturer. Som baggrund for disse etablerer Duverger i sit forklaringsforsøg en række uafhængige variable, derom senere. Nedenstående (Figur 1) illustrerer i første omgang blot Duvergers partistrukturklassifikation, hvor den skematiske fremstilling er et resultat af en nærlæsning af Duverger.<sup>5)</sup>

Empirisk korresponderer rammepartiet med det 19. århundredes "middelklassepartier", nutidens amerikanske og hovedparten af Vesteuropas konservative og liberale partier; massepartiet med Vesteuropas socialistpartier etableret i perioden 1890-1900; og

---

3) Aron Wildavsky, "A Methodological Critique of Duverger's Political Parties", i The Journal of Politics, vol. 21, 1959, pp. 315-316.

4) Samuel Eldersveld og Samuel Barnes i William Wright, A Comparative Study of Party Organization, Ohio 1971, pp. 73-74, 87.

5) En detaljeret gennemgang: Bjarne V. Larsen, Fremskridtspartiets Organisation, en analyse og karakteristik af Fremskridtspartiets struktur under anvendelse af Maurice Duvergers begrebsapparat, Århus 1977, pp. 2-44. Resultatet af udvalgte forfatteres læsning af Duverger: Carsten Jørløv/Kjell Eliassen, Institut for Statskundskab, Århus 1977, stenc. John May, Democracy, Party Evolution", i Duverger, Comparative Political Studies, 1969. Wildavsky, op.cit., p. 313.

Figur 1

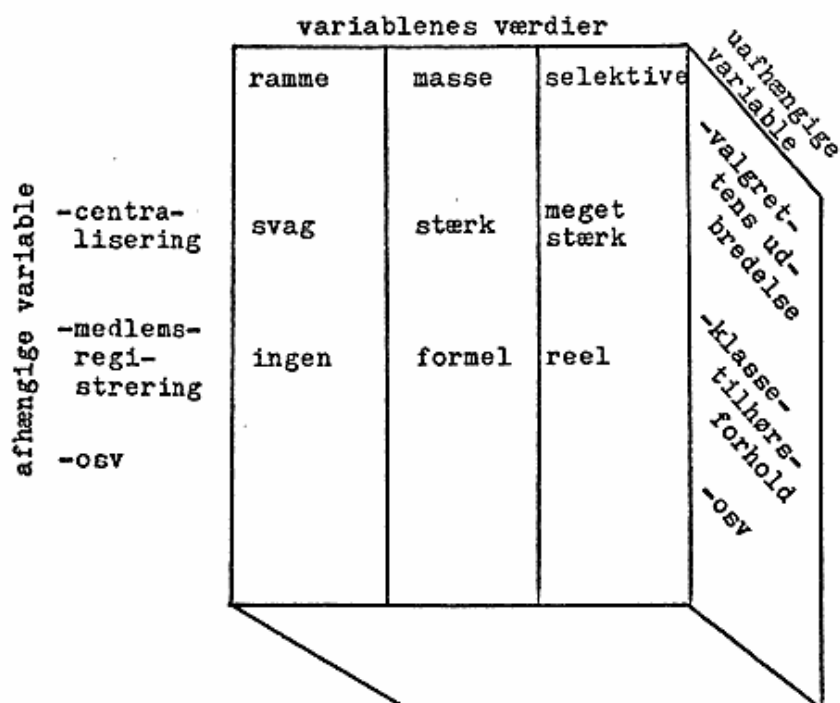
## PARTISTRUKTURTYPE:

	RAMMEPARTI	MASSEPARTI	SELEKTIVT PARTI	
BASISELEMENT	valgkomité	vælgerforening	celle	milit
optimalt medlemstal	få	mange	få	
geografisk område	stor	mindre	lille	
funktionsperiode	begrænset	permanent		
centrale opgave	begrænset parlamentarisk	omfangsrig parlamentarisk	omfangsrig udenomparlamentarisk	
intern organisation	løs	fast	meget fast	
ideologisk retning og klassetilhørsforhold	konservativ/ liberal middelklassen	socialistisk arbejderklassen	kommunistisk arbejderklassen	fascistisk middelklassen
<b>GENERELLE OPBYGNING</b>				
opbygningens styrke	svag	stærk	meget stærk	
kontaktveje	horizontalt og vertikalt			vertikalt
centralisering	svag	stærk	meget stærk	
<b>MEDLEMSKAB</b>				
medlemsregistrering	ingen	formel	reel	
medlemsoptagelse	delvist lukket	åbent	lukket	
partiets finansiering	donationer	kontingent	kontingent/ partiskat	
grundlaget for partiets styrke	kvalitet	kvantitet	elite	
mål for partiets politiske styrke	vælgere	organisationsprocent		
partiets organisatoriske sigte	partielt			totalitært
medlemmernes entusiasme og partisolidaritet	svag	stærk	meget stærk	
<b>LEDELSE</b>				
lederrekuttering	skjult, men autokratisk	skjult, men delvist autokratisk	skjult, men me- get auto- kratisk	åbent og me- get auto- kratisk
ledelsesform	oligarkisk	stærkt oligarkisk	meget stærkt oligarkisk	
ledernes autoritet	svag	stærk	meget stærk	
autoritetens form	personificeret	delvist insti- tutionaliseret	kultisk	
forholdet mellem partiledere og parlamentsmedlemmer	parlaments- medlemmer dominere	ligevægt	partiledere dominere	

endelig det selektive parti med kommunistiske/fascistiske partier etableret omkring 1925-1930.

En systematisk/analytisk opfattelse af både Duvergers begrebsapparat og partistrukturteori kan udtrykkes ved nedenstående Figur 2. Sagt i geometriske termer repræsenterer figurens "højde" Duvergers afhængige variable, figurens "bredde" disse variables værdier og figurens "dybde" de uafhængige forklarende variable. Et par eksempler er til illustration indføjet.

Figur 2



Denne strukturering fremtvinger logisk følgende spørgsmål:

1. Figurens fremadvendte "overflade":
  - a. Hvorledes og på hvilke vilkår etableres de enkelte afhængige variables værdier, dvs. subklassifikationerne?
  - b. Hvorledes etableres den vertikale sammenhæng i variablenes værdier, dvs. den overordnede partitypologi? Sammenhængen er udtryk for Duvergers interne hypoteser.
2. Figuren er et sammenhængende hele: hvorledes etableres

sammenhængen mellem de uafhængige og de afhængige variable? Sammenhængen, eller om man vil, figurens "rumfang", er udtryk for Duvergers eksterne hypoteser.

Punkterne 1 og 2 omfavner Duvergers begrebsapparat og partistrukturteori.

Duvergers teoretiske bestræbelser antager i første omgang klassifikationens karakter. Hans resultater skal her vurderes med udgangspunkt i de af Mats Friberg<sup>6)</sup> opstillede krav til adækvate klassifikationer.

### 2.1. Etablering af subklassifikationerne

a. Formelle krav: udtømmende og gensidigt udelukkende klasser.

Her skal fremdrages et eksempel, der understreger, at Duvergers subklassifikationer kan være problematiske. Han klassificerer ideologisk retning således: konservativt/liberalt - socialistisk - kommunistisk/fascistisk. Fred Riggs kommenterer dette: dels mener han, at det ikke er frugtbart at klassificere ideologisk retning langs strukturelle kriterier, men hvis det skal gøres, må i det mindste tre dimensioner inddrages, der ikke nødvendigvis korrelerer positivt. Disse er højre-venstre variationen, ideologiens intensitet, og pro/anti-system-variationen.<sup>7)</sup> Duvergers klasse kommunistisk/fascistisk korrelerer således kun positivt på anden og tredje variation, men negativt på første. Kriteriet for Duvergers klassifikation i denne forbindelse hviler primært på pro/anti-system-variationen. Disse bemærkninger understreger, at denne klassifikation ikke kan siges at være udtømmende og gensidigt udelukkende.

b. Indholdsmæssige krav: frugtbarhed og operationalitet.

En klassifikation er frugtbar, hvis den kan danne udgangspunkt for hypoteseformulering. Et nødvendigt vilkår er, at enhederne i samme klasse har flere væsentlige egenskaber til fælles end blot det klassificerende kriterium.

---

6) Mats Friberg, Teorikonstruktion för sociologer, 1. Begreppslära, Lund 1970, pp. 27-33.

7) Fred W. Riggs, i William Crotty, Approaches to the Study of Party Organization, Boston 1968, pp. 57-58, 101-102.

Duvergers subklassifikationer opfylder i varierende grader disse betingelser. Klassifikationerne danner udgangspunkt for formuleringen af hypoteser på to niveauer, dels omkring en intern sammenhæng, dvs. etablering af partitypologien, og dels omkring sammenhængen mellem partistrukturtyperne og eksterne uafhængige variable. Formuleringen af disse hypoteser vil senere blive behandlet.

En klassifikation er operationel, hvis definitionen af klassebegreberne udtrykker en empirisk anvendelighed. Den er en sorteringsmekanisme, der ikke må være for grov, således at det kan afgøres, om et fænomen falder ind under et begreb eller ikke. Jo vagere begrebskendetegn, operationelle definition, des grovere fungerer sorteringsmekanismen.

Duverger erklærer:

"The essential aim of the investigation that follows lies in defining (the) basic distinctions with the maximum precision". 8)

Maksimal præcision opfyldes i varierende grader, afhængig af hvilke subklassifikationer der iagttages. For basiselementets centrale variable (minus ideologisk retning og klassetilhørsforhold), og for medlemskab, gennemføres en meget præcis beskrivelse af begrebskendetegnene. Eksempelvis kan der ikke herske tvivl om sondringen mellem ingen-formel-reel medlemsregistrering, idet den operationelle definition er relativ klar, og sorteringsmekanismen bliver ikke for grov. I øvrigt bør det understreges, at en vurdering af en klassifikations operationalitet i sagens natur altid vil være relativ.

Duverger opnår i mindre grad en maksimal præcision i definitionen af generel opbygning og ledelse. Her vil man med mere ret kunne rette indvending mod klarheden af begrebskendetegnene, idet der i højere grad er tale om glidende overgange, og sorteringsmekanismen bliver noget grov. Generelt må Duvergers subklassifikationer dog siges at imødekomme Fribergs krav om operationalitet.

Wildavsky er af en anden mening og skriver:

"There are numerous exceptions to most of the elements within each separate classification". 9)

---

8) Duverger, op.cit., p. 3.

9) Wildavsky, op.cit., p. 316.

Dermed antydes, at Duvergers begrebskendetegn er for få og vage og forbindelsen til den empiriske virkelighed for "tynd" til, at klassifikationerne kan kaldes adækvate. Wildavsky finder sorteringsmekanismen for grov.

## 2.2. Etablering af partitypologiens vertikale sammenhæng

Etableringen af subklassifikationernes vertikale sammenhæng er udtryk for Duvergers partitypologi, og i forbindelse hermed udtryk for postulerende interne hypoteser angående partistrukturerens opbygning og udseende. Der kan analytisk sondres mellem selve etableringen (Duvergers interne hypoteser) og etableringens udtryk som klassifikation (partitypologien).

### 2.2.1. Duvergers interne hypoteser

Duvergers subklassifikationer "often coincide". Wildavsky skriver:

"... the various elements in a particular classification are associated with one another. When one is found in a particular place and time, so is the other". 10)

Imidlertid sætter Wildavsky spørgsmålstegn ved disse korrelationer, idet han bemærker:

"Are these correlations, in fact, high and positive?"<sup>11)</sup>

Han besvarer ikke spørgsmålet eksplicit, men Kenneth Janda har undersøgt en af Duvergers hypoteser:

"Parties organized on a "causus" basis are more likely to restrict their activities to contesting elections than "branch-based" parties, which also perform political education and social welfare functions. "Cell" and "militia" parties are even more likely to exercise welfare functions than "branch" parties". 12)

Janda operationaliserer selv variablene, undersøger 87 partier og krydstabulerer variablene således, at ni celler opstår. Selv om "the data are soft at best", antyder resultatet, at Duvergers korrelation i dette tilfælde er høj og positiv, hvilket selvfølgelig

---

10) Ibid., p. 312.

11) Ibid.

12) Kenneth Janda, i William Crotty, op.cit., 1968, pp. 160-164.



ikke indicerer, at hans øvrige "propositions" er det. Wildavskys kritik er i høj grad relevant, men Jandas eksempel viser, at den lader sig empirisk vurdere. At Wildavskys kritik er essentiel skyldes, at i og med Duverger etablerer en vertikal sammenhæng mellem subklassifikationerne, elimineres en meget stor mængde kombinationsmuligheder. Selv om man imødekommer Duverger og betragter henholdsvis basiselement (minus ideologisk retning og klassetilhørsforhold) og medlemskab som udtryk for verificerede strukturer (se partitypologien side ), står ideologisk retning, klassetilhørsforhold, den generelle opbygning og ledelse immervæk tilbage med 10 subklassifikationer, der ikke nødvendigvis korrelerer positivt i variationerne. Sammenholdt med basiselement og medlemskab reducerer Duverger principielt 12 subklassifikationer, det vil her sige  $2 \cdot 2 \cdot 3^{10}$  eller 236.196 kombinationsmuligheder til tre generelle partistrukturtyper! Denne enorme reduktion er absolut angribelig, hvilket illustreres af Wildavskys ord:

"Yet Duvergers classifications are so narrow that they do not even apply to parties which have long been the subject of inquiry by political scientists". 13)

Det underbygges med det engelske konservative parti som eksempel. Det er for centraliseret og disciplineret til at være et rammeparti, for demokratisk til at være et selektivt parti, og for middelklassedomineret til at være et masseparti. Selv kommenterer Duverger kun indirekte problemet omkring kombinationsmulighederne og anser i stedet sine korrelationer for holdbare.

Dette leder frem til typologiens indbyggede bias. Duverger kan med rette siges, både i sin normative holdning og dermed i sin empiriske forankrethed, at operere ud fra vesteuropæiske forhold og endnu snævrere, at være præget af sin franske baggrund.<sup>14)</sup>

Med baggrund i disse bemærkninger synes Duvergers etablering af den vertikale sammenhæng i partitypologien at være problematisk. Wildavsky konkluderer:

"Each classification becomes merely a collection of elements, sometimes, in some instances, found together, with no particularly compelling reason evident for believing they belong in the same place". 15)

---

13) Wildavsky, op.cit., p. 312.

14) Se eksempelvis William Wright, op.cit., 1971, pp. 4, 53-54.

15) Wildavsky, op.cit., p. 316.

At formulere kritikken så kategorisk synes til trods for ovennævnte problemer at være uberettiget, jvf. Jandas resultat, men på den anden side foreligger her et område, hvor Duvergers bestræbelser absolut er problematiske. Etableringen er ikke udtryk for en fastlæggelse af variabelnes gensidige og indbyrdes afhængighed, men højst for en "mere-mindre" iagttagelse af disses empiriske samhörighed. Duvergers interne hypoteser, eller partitypologien, kan ikke siges at have karakter af en teori, hvis man ved teori forstår forklaring i betydningen ikke-falsificerede hypoteser. Derfor kan Duvergers typologi som sådan ikke danne udgangspunkt for en klassificering af en vilkårlig empirisk observeret partistruktur, end ikke i en traditionel idealtypisk anvendelse, hvis typologien opfattes som en vertikal helhed omfavnende alle Duvergers subklassifikationer. En analyse af Fremskridtspartiets struktur kan empirisk illustrere denne forhåndsmæssige forkastelse af typologiens hypoteser.

### 2.2.2. Duvergers partistrukturklassifikation

Vurderes typologien i relation til Mats Friberg, opfyldes hverken de formelle eller de indholdsmæssige krav, primært som konsekvens af den meget store reduktion af kombinationsmulighederne.<sup>16)</sup>

### 2.3. Sammenhængen mellem uafhængige og afhængige variable

Dette punkt i Duvergers metode og resultater har været genstand for den mest omfattende og systematiske kritik, her vil imidlertid blot essentielle områder blive trukket frem.

Som baggrund for partitypologien opererer Duverger med en række uafhængige variable. Disse er primært klasses tilhørsforhold i social-psykologisk betydning, den universelle valgrets udbredelse, valgmåder, og partistrukturerne historiske kontekst. Som tidligere kan der analytisk sondres mellem selve etableringen af sammenhængen og sammenhængens udtryk for Duvergers eksterne hypoteser.

---

16) Bjarne V. Larsen, op.cit., pp. 58-61.

### 2.3.1. Etablering af sammenhæng

På dette område har Wildavsky rettet en meget omtalt og kvalificeret metodisk kritik af Duvergers arbejde. Han hævder, at Duverger i etableringen begår fire logiske fejlslutninger:<sup>17)</sup>

1. The historicist fallacy, dvs. dyrkelse af en specifik historisk determinisme
2. The mystical fallacy, dvs. opfattelsen af, at visse fænomener er "naturligt" givet
3. The and-so fallacy, dvs. at afvigende data i relation til hypotesen forklares ved "other factors in the situation"
4. The misplaced concreteness fallacy, dvs. at konklusioner draget af enkelte elementer i situationen antages at dække den mere komplekse helhed.

Disse fejlslutninger centrerer omkring problemet med at behandle fænomener, der ikke passer ind i et specifikt mønster. I 1 og 2 forklares "the non-coincidence" ved introduktionen af perifere uafhængige variable, i 3 er undtagelserne bevidste, men dette får ikke følger for konklusionerne, idet disse ikke reformuleres, og i 4 er undtagelserne simpelthen ikke bevidste med henblik på analysens problemstilling. Eksempler på fejlslutningstyperne kan iagttages i alle Duvergers forklaringsforsøg.<sup>18)</sup>

Forklaringsforsøgene er absolut problematiske, og hans eksterne hypoteser må forkastes af blot metodiske grunde. Denne mangelfuldhed bevirker, at anvendelsen af Duverger som grundlag for en forklaring af partistrukturernes form og udbredelse ikke er videnskabeligt forsvarlig.

Wildavsky forklarer Duvergers "undtagelses problem" med hans dyrkelse af en udviklings-deterministisk teori, der medfører, at han mister kontakten med data og blindt følger sit teoretiske mønster. Yderligere forkaster Duverger implicit en multikausal approach og foretrækker en "single-factor analysis". Dette problem forstærkes af den implicitte anvendelse af blot en enkelt nøglefaktor, nemlig klassesilhørsforhold på individniveau. Duverger forud-

---

17) Wildavsky, op.cit., pp. 303-315.

18) Bjarne V. Larsen, op.cit., pp. 62-64.

sætter heri en verdensomspændende kongruens i klasseadfærd, en forudsætning han ifølge sig selv ikke kan være i stand til. Duverger siger:

"... factors ... peculiar to individual countries ... (are) ... tradition and history, social and economic structure, religious beliefs, racial composition, national rivalries, and so on". 19)

Hvis sociale, økonomiske og historiske faktorer er unikke i landene, vil klassetilhørsforhold, der hviler på i det mindste nogle af disse faktorer, optræde og determinere distinkt fra land til land.

Formuleret i Erik Rasmussens<sup>20)</sup> terminologi lyder Wildavskys rimelige kritik: Duverger generaliserer på den ene side omkring partistrukturer, og på den anden side omkring klassetilhørsforhold på individniveau, hvilket i sig selv er uholdbart. Dernæst etableres en relation mellem generalisationerne, via "coincidence", men også denne er utilstrækkelig, jfr. Wildavskys metodiske kritik. Vurderingen understreger derfor, at denne del af Duvergers arbejde er yderst problematisk.

### 2.3.2. Duvergers eksterne hypoteser

Duvergers konkrete eksterne hypoteser har derfor kun sekundær interesse. Imidlertid skal kort omtales en vurdering fra John May,<sup>21)</sup> idet denne påviser en generel og alvorlig inkonsekvens i Duvergers arbejde. Duverger hævder en antidemokratisk udvikling frem mod selektive partier i moderne stater. May påviser ved at anvende Duverger selv, at denne i virkeligheden har set bort fra sin egen bevisførelse og sit eget ræsonnement, der ved en detaljeret gennemgang viser, at udviklingen i demokratiske samfund faktisk vil gå mod bevarelse og en styrkelse af massepartier. Grunden til denne kløft mellem Duvergers generelle og specifikke bevisførelse, samt til kløften mellem Duvergers påståede årsager og effekter er, mener May, at Duverger i sin centrale præmis ser moderne samfund som massesamfund i modsætning til pluralistiske samfund.

---

19) Duverger, op.cit., p. 203.

20) Erik Rasmussen, Komparativ Politik, 1, 1971, pp. 24-31.

21) May, op.cit., pp. 216-247.

I denne forbindelse rammes Duvergers ligeledes af Wildavskys kritik:

"A ... requirement of a theory of political parties is that it accounts for the occurrence and frequency of the range of phenomena which it covers. Under what circumstances do they appear or fail to appear?" 22)

Wildavsky understreger, at Duvergers arbejde ikke forklarer den samtidige eksistens af de tre partityper, hvorfor den universelle valgrets udbredelse ikke betød et masseparti i USA, og hvorfor bolsjevikkerne kunne etablere et selektivt parti før et masseparti eksisterede. Kenneth Janda antyder en mulig fremtidig opgave med Duvergers arbejde:

"Perhaps his propositions could be revised by stating qualifying conditions and introducing additional variables". 23)

#### 2.4. Party Structure som udgangspunkt for en analyse af Fremskridts partiets struktur

Ovenstående gennemgang har været, analytisk set, en logisk opspaltning af Duvergers arbejde, men i dettes praktiske udformning hænger de enkelte dele nøje sammen. Dog er en sådan opspaltning nødvendig som baggrund for at kunne vurdere Duvergers anvendelighed som udgangspunkt for en analyse af Fremskridtspartiets struktur.

De generelle vurderinger af Party Structure varierer i et kontinuum, hvor Riggs, Engelmann og Janda alle understreger det essentielle komparative element og udtrykker en positiv holdning til Duvergers arbejde. Riggs og Engelmann anerkender både begrebsapparatet og de interne hypoteser, hvorimod Janda eksplicit kun tillægger begrebsapparatet værdi. På den anden og negative side forkaster Wildavsky Duvergers arbejde som utilstrækkeligt, fortrinsvis på baggrund af metodisk brist. Han skriver:

"The thesis of this paper has been that Duverger's methodological errors make it inadvisable to use Political Parties as a basis and guide for detailed studies". 24)

Disse yderst forskellige opfattelser af Duvergers arbejde bunder i, at kritikkerne ikke systematiserer og dermed nuancerer deres vur-

---

22) Wildavsky, op.cit., p. 315.

23) Janda, op.cit., p. 186.

24) Wildavsky, op.cit., pp. 316-317.

dering af Party Structure. Foranstående strukturering og dermed klarlæggelsen af Duvergers metode og resultater kan danne baggrund for en nuanceret vurdering.

Hvis man ved Duvergers begrebsapparat forstår etableringen af subklassifikationerne, dvs. de enkelte afhængige variable og deres værdier, er dette absolut anvendeligt for en analyse af Fremskridtspartiets struktur. Dette skyldes, at etableringen i nødvendig grad opfylder elementære metodiske krav, og styrken i begrebsapparatet ligger i dets komparative udarbejdelse og anvendelsesmulighed. På dette område kan Political Parties "serve as a basis and guide for detailed studies".

Hvis man ved Duvergers partistrukturteori forstår dennes interne og eksterne hypoteser, må disse betegnes som yderst problematiske, og kan ikke anbefales som grundlag for detaljerede studier.

Denne nuancering i opfattelsen af Duverger er essentiel og antyder, at såvel Engelmanns positive som Wildavskys negative kritik på sin vis er overfladisk og utilstrækkelig. Kritikken giver derfor anledning til, dels stærkt afvigende vurderinger, og dels for kategorisk formulerede konklusioner.

På den anden side har Duverger ikke selv været sig denne systematisering bevidst. Havde dette været tilfældet, kunne Duverger have imødegået de metodiske brister, Wildavsky påviser, og undgået de selvmodsigelser, May påviser, men så er spørgsmålet blot, om der ville have været en partistrukturteori af den duvergerske karakter.

Forkastelsen af partistrukturteorien som sådan, men antagelsen af dennes begrebsapparat som anvendeligt for et detailstudie betyder, som logisk konsekvens for en analyse af Fremskridtspartiet, at denne i sit formål bliver deskriptiv. Dette medfører, at eventuelle konklusioner kun kan vedrøre selve analysen samt dennes udgangspunkt, dvs. Duvergers subklassifikationer, men ikke indgå som led i en verificering/falsificering af Duvergers partistrukturteori. Konklusionerne kan højst have en illustrativ værdi i relation til den forhåndsmæssige forkastelse af partistrukturteorien, og der kan således ikke blive tale om en forklaring på, hvorfor Fremskridtspartiet har netop det karakteristiske præg, analysen som sit formål vil beskrive.

At analysen af partistrukturen ikke tager sit udgangspunkt i en teori skyldes dels, at Duverger som nævnt er yderst problema-

tisk og dels, at der ikke før eller sidenhen er fremkommet nogen generelt kvalificeret og anerkendt partistrukturteori. Detailstudier af fortløbende karakter må gå forud for en teoridannelse af universel karakter som den duvergerske. Som sådan er detailstudier ikke mindre videnskabelige, til trods for deres ateoretiske rum i den her anvendte teoriopfattelse, idet disse må betragtes som et nødvendigt lille skridt på vejen til en bedre erkendelse.

### 3. Fremskridtspartiets struktur

Med baggrund i ovennævnte bemærkninger omkring Duvergers anvendelighed vil problemformuleringen til analysen lyde: Med udgangspunkt i Party Structure's begrebsapparat en analyse og dermed karakteristik af Fremskridtspartiets struktur. Dispositionen hertil følger naturligt den af Duverger lagte i begrebsapparatet.

#### 3.1. Basiselement

Fremskridtspartiets første lokale etablering påbegyndtes i efteråret 1972 og accellererede på Glistrups landstourné i foråret 1973. Generelt etablerede man lokale "arbejdsgrupper" omkring "kontaktfolk", men på grund af stigende tilslutning og et øget arbejdspress søgtes en mere systematisk organisering. Eksempelvis omstruktureredes i Århus Amt i august 1973, hvor antallet af aktive nu var vokset til 486 personer, til i alt 33 "kontaktfolk", der i team på 3-5 personer dækkede amtets 10 valgkredse med en koordinerende "kontaktmand" på amtsniveau.

Basiselementerne karakteriserede på dette tidspunkt valgkomiteen. "Medlemstallet" i gruppen var blot få, og man skulle faktisk være en slags "notabilitet" for at kunne optages i et team, nemlig FRP entusiast med den vigtige understregning, at optagelse forudsatte vilkårlig godkendelse fra de allerede optagne personer. Man søgte at ekspandere kvantitativt, men ikke med baggrund i traditionelle medlemskaber ud fra bl.a. økonomiske hensyn, blot ud fra ønsket om at kunne mobilisere eventuelle tilhængere på valgdagen. "Kontaktmandens" eller "teamets" geografiske operationsområde var stort, typisk valgkredsen og endog i visse tilfælde amtet, funktionsperioden var vilkårlig og begrænset med den centrale opgave

at vinde tilhængere og yde støtte i en valgkamp til partiet. Gruppernes interne organisation var meget løs, idet man simpelthen grupperede sig omkring en "kontaktmand", der her legitimeredes af sin specielle form for "notabilitet", nemlig som første FRP-entusiast.

Partiets centrale ledelse, primært Mogens Glistrup, var på dette tidspunkt stærkt imod en formel organisering af partiet, både lokalt og på landsbasis. Imidlertid pressede lokalfolkene på, og på Fremskridtspartiets første landsmøde i august 1973 vedtog man følgende kompromis:

"Landsmødet ... mener, at der inden for FRP er bred enighed om, at FRPs tilhængere danner grupper eller foreninger i kommuner, kredse og amter på lokalt initiativ. I et område med både grupper og foreninger forsøges en samordning, særligt op til et valg". 25)

Lokalt fik denne udtalelse vide organisatoriske følger. I Århus Amt indkaldtes de 33 "kontaktfolk" i september til koordinerende møde, bl.a. med henblik på "organisering" i amtet i relation til landsmødets resolution".<sup>26)</sup> Den 1. november oprettedes en formel organisation efter følgende principper: foreninger skulle etableres i samtlige 10 valgkredse, og disse skulle danne basis for en amtsorganisation. Denne skulle bestå af 10 medlemmer, et fra hver valgkreds, og der fastsattes regler for ydelse af et medlemsbidrag til foreningerne og et foreningsbidrag til amtsorganisationens koordinerende arbejde. Denne form er stadig grundlag for FRPs lokale organisering.

Landsmødeudtalelsen udløste således en lokal aktivitet, der medførte, at basiselementerne ændrede karakter i en tidsmæssig glidende overgang. De strukturalistiske centrale variable karakteriserer nu vælgerforeningen. Man kan blive formelt medlem, bl.a. på baggrund af partiets økonomiske behov, og uden andre kvalifikationer end blot at måtte ønske det, hvorfor man, i overensstemmelse med Duvergers klassificering, ønsker at ekspandere kvantitativt. Det geografiske område er indsnævret, nu typisk kommunen, og funktionsperioden er permanent med møder i faste intervaller og en årlig generalforsamling. Vælgerforeningens centrale opgave er omfangsrig og parlamentarisk, og den interne organisation er fast med en valgt bestyrelse samt tilhørende kompetence.

---

25) Fremskridt 1973, nr. 6, p. 9.

26) Ibid., p. 5.



Duvergers resterende variable, ideologisk retning og klasse-tilhørsforhold, kan ikke medvirke til en klassificering af FRPs basiselement, både som følge af metodisk og indholdsmæssig utilstrækkelighed. Duvergers idehistorisk betingede klassifikation af ideologisk retning opfylder ikke hans strukturalistiske problemstilling. En strukturalistisk analyse af FRPs ideologi kan tage udgangspunkt i de af Fred W. Riggs etablerede og tidligere nævnte dimensioner. Resultatet<sup>27)</sup> heraf illustrerer, at ideologien på venstre-højre variationen må klassificeres som liggende klart til højre, ideologiens intensitet er lav, og den kan ikke entydigt placeres på anti-pro-system variationen.

Tilsvarende kan Duvergers anvendelse af begrebet klasses-tilhørsforhold ikke medvirke til en klassifikation af FRPs basiselement. Han sonderer dikotomt mellem arbejder- og middelklassen på baggrund af kriteriet erhverv, der i Duvergers anvendelse operationaliseres ved arbejdsstilling. En sådan klassifikation er ufrugtbar, idet såvel klassebegreberne som den empiriske virkelighed er mere kompleks og derfor nødvendiggør en mere nuanceret klassificering. FRPs klasses-tilhørsforhold er belyst gennem bl.a. vælgeradfærdsforskningen, der har påvist det nu kendte, men i 1973 overraskende, at FRP ikke har et klart socialt grundlag, eksempelvis med hensyn til arbejdsstillingskategorier. Dog synes FRP at bevæge sig i retning af et "traditionelt gammelparti" med hensyn til en relativ overvægtig repræsentation af én bestemt kategori, idet FRPs vælgerkorps i stadig højere grad domineres af gruppen "selvstændige".

### 3.2. Generel opbygning

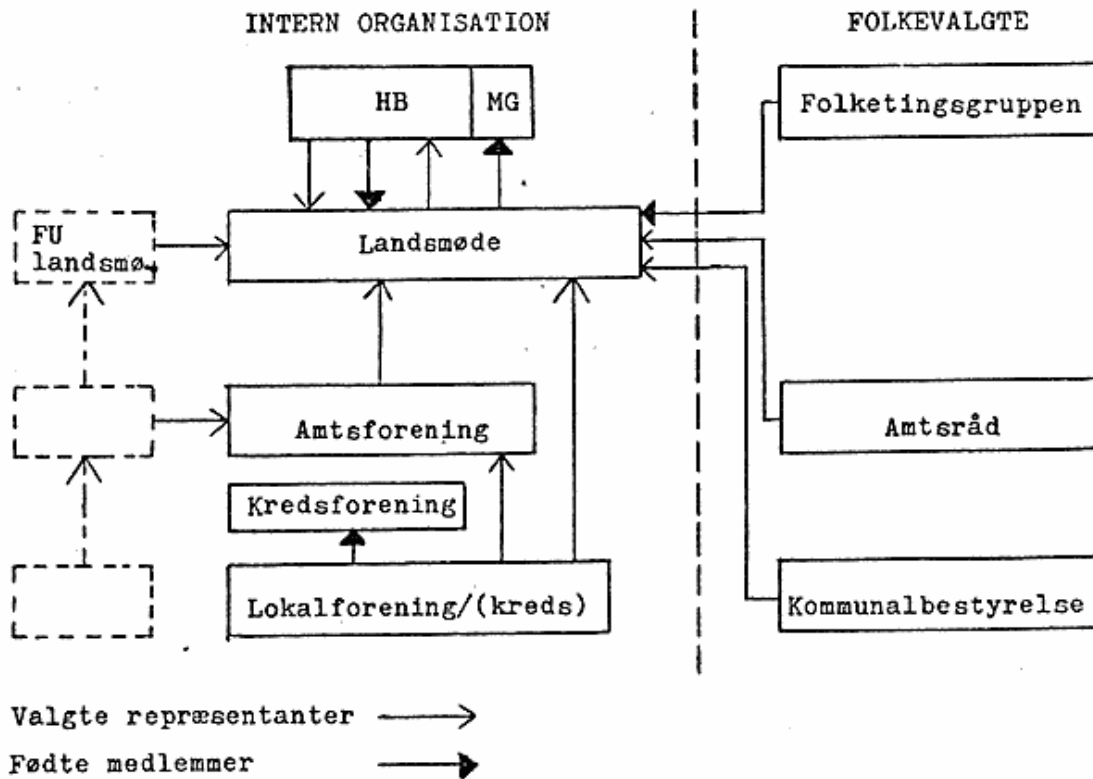
Med baggrund i landsvedtægterne kan den formelle struktur i FRPs landsorganisation illustreres af følgende Figur 3.

Landsorganisationen er karakteriseret af en simpel og enkel struktur med kun få organer i partihierarkiet. Hovedbestyrelsen er i diagrammet placeret over landsmødet på grund af en i vedtægterne indbygget mulighed for vilkårlig selvsupplering, samt Mogens Glistrups institutionaliserede position. Folketingsgruppen

---

27) Bjarne Villads Larsen, op.cit., pp. 88-106.

Figur 3



er placeret over landsmødet, idet denne, ifølge en landsmødebe- slutning i 1974 er tillagt den overordnede landspolitiske kompe- tence. FRPs Ungdoms Landsorganisations placering i stiplede bokse illustrerer dennes sekundære betydning i partiets organisation. Ellers er boksenes størrelse og placering ikke udtryk for even- tuelle kompetenceforhold eller absolut antal deltagere. FRPs opbygning er svag, karakteriseret af både horisontal og vertikal kontakt, og endelig præget af en meget stærk centralisering. Lands- vedtægternes indhold samt begivenhederne omkring vedtagelsen af disse illustrerer både en formel og reel baggrund for denne klassi- ficering.

Formelle bestemmelser: Ordinær landsmødeindkaldelse påhvi- ler de centrale organer. Hvis HB ikke foretager denne, kan gruppen, den skal ikke, indkalde landsmødet. Ved ekstraordinær indkaldelse skal der være enighed mellem HB, gruppen og et flertal af amtsfor- mændene, hvilket illustrerer en svag lokal position, idet amtsfor- mændene blot kan forhindre, men ikke foranledige en landsmødeind- kaldelse.

Landsmødets dagsorden fastsættes af HB, både formelt og reelt. Karakteristisk er behandling af visse faste emner ikke institutionaliseret, men derimod tales om "tilstrækkelig tid til at drøfte og træffe beslutninger vedrørende andre forslag". Sådanne kan anmeldes af 25 landsmødedeltagere til et HB-medlem senest 12 dage før landsmødet.

Reglerne for deltagelse i landsmødet illustrerer en meget svag opbygning, tydeligst omkring HBs beføjelser. HB bemyndiges til at udpege indtil 80 delegerede samt, hvilket er vigtigere, at udfylde ikke besatte pladser. Da der er en fast lokal repræsentation, og da vedtægterne intet siger om landsmødets absolutte deltagerantal, betyder disse bestemmelser reelt, at HB altid kan forlægge landsmødet til en tilstrækkelig rummelig sal og fuldt legitimt indkalde sympatisører i en eventuel konfrontationssituation. På dimensionen intern organisation-folkevalgte tillægges de folkevalgte en tilsvarende betydelig og vilkårlig indflydelse.

Bestemmelserne for valg af HB og landsformand udtrykker tilsvarende. HB er på kun 6 medlemmer, Glistrup er livsvarigt medlem, fødte medlemmer fra lokalt plan eksisterer ikke, og lønede partifunktionærer kan ikke vælges. Endelig vælger landsmødet formanden, men denne tillægges ikke en speciel position i partihierarkiet.

Vedtægtsændringer forudsætter optagelse på dagsordenen samt 2/3 flertal, således to betingelser, HB kan administrere, så de reelt ikke opfyldes.

Endelig optræder i vedtægterne en "kompensationsparagraf" for ovennævnte stærke centrale dominans. HB "bør ofte supplere sig med andre af partiets organer eller tilhængere", og "indkalder normalt mindst to gange årligt repræsentanter for hver amtsforening og FU". I alle tidligere år har HB netop indkaldt til møde 2 gange årligt og ikke yderligere konsulteret lokalt valgte delegerede.

Afsluttende optræder "retningslinier for amts- og lokalforeninger": Alle punkter illustrerer, hvorledes HB tillægges en absolut indflydelse, idet den skal godkende disse foreningers vedtægter, vel at mærke vilkårligt. Specielt med hensyn til opstillingsregler kan HB når som helst ændre en vedtægtsbestemmelse.

Som reelle indikatorer på den formelle opbygnings funktion

i praksis skal blot få nævnes her, nemlig begivenhederne omkring udformningen og vedtagelsen af landsvedtægterne. På partiets tredje landsmøde i september 1975 besluttede man at behandle de indkomne vedtægtsforslag i et udvalg. Om sammensætningen af dette vedtog man: "1 rep. fra hvert amt, 1 rep. fra hver af de tre storkredse, 1 rep. fra folketingsgruppen, 1 rep. fra HB, 1 rep. fra FU og Mogens Glistrup". Den faktiske sammensætning bestod eksempelvis af 22 medlemmer mod vedtaget 21, ingen repræsentant fra Bornholms Amt, og kun ca. fire amtsformænd deltog.

Udvalgets vedtægtsforslag karakteriserede partisekretær Lise Simonsen således: "Hvad enten I kan lide det eller ej, formuleringen er Mogens Glistrups", og "de lavede et rædselsfuldt forslag ... det var forfærdeligt og hamrende udemokratisk ... HB ville få hånds- og halsret over lokalforeningerne".<sup>28)</sup>

Forslaget skulle ifølge landsmødevedtagelsen sendes til "urafstemning" blandt landsmødedeltagerne. Den 14. december 1975 udsendtes forslaget til de delegerede med fastsættelse af sidste rettidige afstemningsdato til fredag den 16.1.1976 kl. 18. Imidlertid offentliggjorde man i partibladet Fremskridts 1976, nr. 1, afstemningsresultatet: 378 for, 284 imod, 2 blande, 1 ugyldig, og 232 stemte ikke. Nummeret er ikke dateret, blot januar 1976, men på side 2 meddeles det klart, at redaktionen af nummeret er sluttet den 13.1.1976, altså tre dage før sidste afstemningsfrist!! Vedtagelsens gyldighed og afstemningsproceduren er således i høj grad tvivlsom. Eksempelvis: hvis forslaget udsendtes til alle 897 stemmeberettigede, er det forståeligt, at 232 ikke stemte, eller ikke nåede at stemme, osv. Således illustreres en svag opbygning og meget stærk centralisering; en klassificering af partiets generelle opbygning, der yderligere underbygges,<sup>29)</sup> hvis man i analysen inddrager andre reelle indikatorer: kandidatopstillinger ved folketingsvalg, FRPs etablering af ideologi/program, udformningen af den faktiske politik/strategiske beslutninger og etableringen samt anvendelsen af partibladet Fremskridt.

---

28) Ibid., pp. 273 iii og 195 xxvi, xxx.

29) Ibid., pp. 134-158.

### 3.3. Medlemskab

Medlemsregistreringen i FRP er formel, og optagelsen er åben, idet man blot behøver at anmode om og indbetale et girokort, for at opnå medlemskab. Ingen kontrolleres på forhånd, og man behøver end ikke, med sin underskrift, at forpligte sig til at overholde FRPs regler eller arbejde for dets ideologi, subsidiært fornægte andre partiers.

Partiets finansiering er absolut særegen, idet denne indtil december 1976 er foretaget relativt selvstændigt af henholdsvis ledelsen og de lokale foreninger, uden nævneværdig gensidig forbindelse.

Den lokale finansiering er gennemført via omtalte traditionelle kontingenter, ca. varierende mellem 25 og 125 kr. pr. år, samt i mindre udstrækning af eksempelvis selskabelige arrangementer. Ledelsens finansiering er derimod foretaget ved donationer, uregelmæssige private og langt overvejende, regelmæssige offentlige tilskud via foketingsgruppen. Men med FRPs fjerde landsmøde i Åbenrå i september 1976 og offentliggørelsen af FRPs regnskab i denne forbindelse, fangedes pressens interesse af dette forhold. Dette medførte, at Folketingets udvalg for forretningsordenen den 16. december besluttede at stramme reglerne for økonomisk bistand til partigrupperne. Hermed opstod et alvorligt økonomisk problem for FRP, idet vedtagelsen betød en aktualisering af partiets usædvanlige økonomiske situation, med adskillelsen mellem lokal og central finansiering. Ledelsens organisatoriske del, primært HB, udsondredes hermed klart i økonomisk henseende, og der opstod for denne et langsigtet finansieringsbehov.

Med henblik på imødegåelse heraf har man bl.a. vedtaget et landsmødegebyr på 50 kr. pr. deltager, således en lokal finansiering af centrale aktiviteter "ad bagdøren". Det kan nævnes, at partiets landsmøde i 1977 var henlagt til Næstved-hallen med et deltagerantal på ca. 1500, heraf ca. 950 stemmeberettigede. Med henblik på direkte lokal finansiering er følgende af Glistrup fremsatte forslag blevet vedtaget:

"Udvalget opfordrer lokalforeningerne til på førstkommende generalforsamling at vedtage, hvordan man bedst på lokalplan kan skaffe penge til HBs arbejde.

For 1977 er målet 50 øre pr. z-stemme afgivet i foreningens område ved valget den 9. januar 1975. Beløbene indsendes til HB". 30)

Således må FRPs fremtidige finansiering siges at hvile på foreningernes uforholdsmæssige, men interne, "donationer", idet den ikke hviler på medlemskontingenter og dermed kvantitet i den Duvergerske forstand. Finansieringen før december 1976 kan imidlertid ikke klassificeres med udgangspunkt i Duverger, idet han ikke har opereret med et adskilt og tosidigt finansieringsgrundlag for et parti.

I forlængelse af FRPs nuværende finansieringsform er grundlaget for partiets økonomiske styrke den enkelte forenings "kvalitet", og dermed er grundlaget for den politiske styrke ikke medlems-tallet, men vælgertallet. Organisationsprocenten kan ikke meningsfuldt anvendes som mål på den politiske styrke, idet en central medlemsregistrering karakteristisk ikke forefindes, hvorimod udsvingene i vælgertallet tillægges den aføgende betydning, illustreret af eksempelvis Glistrups stærke vægt på opinionsmålinger.

Endelig er partiets organisatoriske sigte partielt. Således har man indtil videre blot tilknyttet én "søsterorganisation", nemlig Fremskridtspartiets Ungdom, men endnu ikke vist tegn på etablering af eksempelvis en kvindeorganisation. Tilsvarende er medlemmernes entusiasme og partisolidaritet generelt meget svag. Fremskridtsabonnementstal på 2700 virker ubetydeligt og vidner om et lavt engagement. En meget udbredt uro omkring opstillinger af folketingskandidater, offentlige smædeskriverier medlemmerne imellem, osv. illustrerer en meget svag partisolidaritet.

#### 3.4. Partiledelse

I FRPs ledelse indtager Glistrup ubetinget den mest betydelige position. Han er officielt hverken politisk leder (gruppeformand) eller organisatorisk leder (landsformand), men bestrider reelt det overordnede lederskab med titlen kampagneleder. Denne har Glistrup tildelt sig selv i august 1972, og den fremgår ikke siden af hverken FRPs politiske eller organisatoriske bestemmelser. Den politiske position er reelt en konsekvens af den endog

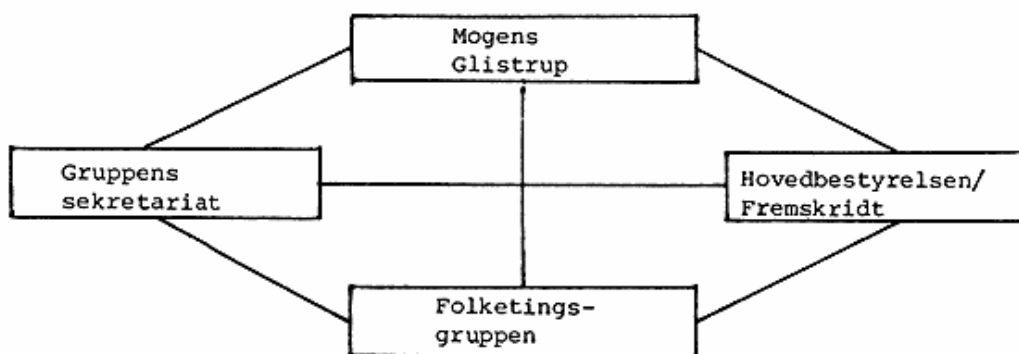
---

30) Fremskridt nr. 21, 1976, p. 22.

meget store prestige, Glistrup internt har været omgivet af siden partiets fremkomst. Glistrups organisatoriske position er formaliseret og gjort livsvarig via vedtægterne, hvor nomineringen, sammensætningen af vælgerkollegiet, og afstemningen i først vedtægtsudvalget og senere ved "urafstemningen" var domineret af Glistrup selv. Rekrutteringen af topledere har således været meget autokratisk, det valgmæssige mandat er illusorisk, og Glistrup har primært hentet dette ved sin egen person. Spørgsmålet er, hvorvidt dette stærke autokratiske præg er forsøgt skjult? Gentagne gange verbalt, men faktisk synes FRP at tænge det åbne autokrati i og med Glistrups livsvarige plads i HB, hvorved fornægtelsen af et valgmæssigt mandat understreges. Rekrutteringen af FRPs øvrige ledere er tilsvarende i overensstemmelse med tængningen af åbent autokrati. Mandatet er oprindeligt hentet hos Glistrups person via dennes nominering, indflydelse på vælgerkollegiet, samt oftest valg ved akklamation, og siden er mandatet fornyet, for HBs vedkommende, primært via selvsupplering med basis i det institutionalliserede organ.

Fremskridtspartiets ledelse består af flere komponenter, der på ingen måde kan betragtes som en homogen gruppe. Ledelsen kan illustreres ved følgende skematiske fremstilling (Figur 4):

Figur 4



Trods Glistrups deltagelse i to af de nævnte organer, er han placeret øverst på grund af en overordnet og selvstændig position i partiet. Opstillingen antyder FRPs specielle ledelsesform. Udover Glistrup udgøres denne af tre sekundære institutionalliserede organer: folketingsgruppen, sekretariatet og hovedbesty-

relsen, herunder Fremskridt. Den sekundære ledelse er relativt skarpt adskilt mellem en organisatorisk og politisk, hvor gruppen besidder den politiske og HB i rivalisering med sekretariatet den organisatoriske. Der er tale om eksistensen af tre "indre cirkler" præget af oligarkiets træk. Den politiske udgøres af fire-fem personer, udover Glistrup i hvert fald Ove Jensen, Svend Andersen og Kirsten Jacobsen. Den organisatoriske udgøres i HB af primært Glistrup, formanden og næstformanden, sidstnævnte i kraft af Lise Simonsens position i den første HB, og Roland Petersens heldagsjob i de følgende. Endelig består gruppens sekretariat af fem personer, organiseret omkring Lise Simonsen. Sammenholdt med Glistrups overordnede dominans kan FRPs ledelsesform betegnes som meget stærkt oligarkisk.

Gruppesekretariatets utraditionelle selvstændige placering i ledelsen skyldes alene Lise Simonsens position. Denne illustreres eksempelvis af, at Lise Simonsen egenhændigt udsendte omkring 100 breve til lokale tillidsfolk i december 1975, hvori hun kraftigt anbefalede at stemme imod Glistrups og vedtægtsudvalgets forslag til landsvedtægter. Rivaliseringen mellem sekretariatet og HB har stærkt optaget pressen og været fremstillet som et personligt opgør i forbindelse med uvenskab mellem primært Lise Simonsen og Keld Wamberg. Dette er for så vidt korrekt omkring stridens begyndelse, men i og med Lise Simonsens fjernelse fra hovedbestyrelsen ændrede konflikten karakter fra et personligt til et strukturelt problem i FRPs organisation. Der er nu tale om to organers indbyrdes strid om partiets sekundære organisatoriske ledelse, hvor sekretariatets betydning i partistrukturen på længere sigt må anses at være faldende på grund af HBs fortsatte etablering.

Ved ledelsens autoritet vil, på grund af den dominerende position, kun Glistrups blive betragtet.

Autoriteten over for den øvrige ledelse er generelt stærk. Trods FRPs udgangspunkt: MPerne var alene bundet af deres overbevisning, har Glistrup eksempelvis fremtvunget et stærkt partisammenhold. Baggrunden for Glistrups stærke autoritet i relation til ledelsen, skal måske netop søges i dennes særegne struktur. Etableringen af den sekundære ledelses relativt skarpe opspaltning i tre selvstændige og rivaliserende organer, adskilt politisk og organisatorisk, eksempelvis omkring en gruppesekretær, gruppeformand og



en landsformand, giver Glistrup mulighed for en isoleret optræden og indflydelse i de enkelte organer. Dette kan være en medvirkende årsag til Glistrups opposition mod Lise Simonsens hverv som både sekretær og næstformand i 1974/75.

Glistrups autoritet over for lokale repræsentanter er meget stærk. I tilfælde af stærk opposition har alternativet været eksklusion uden yderligere debat i partiet. Autoritetens form har været ikke blot personlig, men haft karakter af en kultdyrkelse af Glistrup, både fra den øvrige ledelses og lokale medlemmers side. Eksempelvis har Mogens Voigt givet sin bopæl navnet "Glistrupgård"; Poulsgård har udtalt: "Han er et geni, som vi skal passe på og værne om, så længe vi har ham", osv. Glistrup er genstand for en kultdyrkelse, i øvrigt uden fortilfælde i dansk partihistorie, hyldesten af Stauning inklusive.

I forholdet mellem partiledelsen og folketingsgruppen er den sekundære ledelse som nævnt relativt skarpt adskilt, men betragtet som et hele besidder gruppen klart den overordnede betydning i partiet i relation til HB, hvilket i dette tilfælde forstærkes af personsammenfaldet via Glistrup. Gruppens position fremgår af flere forhold: i landsorganisationen dominerer folkevalgte, vægten i FRP er eksplicit på vælgere, ikke partimedlemmer, HB besidder ingen politisk indflydelse, idet gruppen suverænt fastlægger linien, og hidtil har gruppen alene besiddet kompetencen over FRPs centrale økonomi.

#### 4. Konklusion

Resultatet af en analyse og karakteristik af FRPs struktur kan sammenfattende præsenteres som vist i Figur 5.

En vurdering af FRPs struktur i relation til andre partiers i såvel ind- som udland kommer næppe ud over den generelle betragtning, primært på grund af manglende eller forældede resultater på området. Inden for landets grænser synes en sammenligning med Danmarks fire ældste partiers struktur dog at understrege FRPs særegne karakter. Basiselementet harmonerer generelt med de nævnte partiers, dvs. antager massepartiets karakteristiske form, hvorimod både den generelle opbygning, medlemskabsformen og partiets ledelse afviger ganske betydeligt. Opbygningen og ledelsens struktur er

Figur 5

**FRP's STRUKTUR:**

**BASISELEMENT**

mange medlemmer  
mindre geografisk område  
permanent funktionsperiode  
omfangsrig parlamentarisk opgave  
fast intern organisation

**GENERELLE OPBYGNING**

svag styrke  
både horizontal og vertikal kontakt  
meget stærk centralisering

**MEDLEMSKAB**

formel registrering  
åben optagelse  
"donations" finansiering  
"kvalitet" grundlag for økonomisk styrke  
valgere grundlag for politisk styrke,  
samt mål for denne  
partielt organisatorisk sigte  
svag medlemsentusiasme og solidaritet

**LEDELSE**

tangereråbent og meget autokratisk lederrekruttering  
meget stærkt oligarkisk ledelsesform  
meget stærk lederautoritet  
autoriteten antager en kultisk form  
folketsmedlemmerne dominerer over partiledelsen

præget af en meget stærk centralisering, dvs. antager det selektive partis karakter, bl.a. understreget ved tangering af åbent og meget autokratisk lederrekruttering. Danmarks fire ældste partier synes på disse områder i højere grad at antage massepartiets karakter, hvorimod de øvrige to nye partier, Centrumsdemokraterne og Kristeligt Folkeparti, kan siges at indtage en position nærmere Fremskridtspartiets. Endelig afviger medlemskabsformen derved, at FRPs karakteriserer rammepartiets, hvorimod de fire ældste partiers i højere grad karakteriserer massepartiets.

En vurdering i relation til udenlandske forekomster tiltrækkes af en eftersøgning af identitet. Denne finder måske sit bedste udtryk i de to af general de Gaulle inspirerede partier, RPF, Rassemblement du Peuple Français 1947-1953, og UNR, Union pour

la Nouvelle République 1958-1976. Begge har været højrepartier, dog med visse socialpolitiske ambitioner, og i partistrukturen karakteriseret af mangelen på en bred medlemsrekruttering, samt at magten i partiet var placeret hos en meget begrænset personkreds. Trods betydelige politiske og visse organisatoriske forskelle, synes dette imidlertid at være nært beslægtede partistrukturer.

I relation til Duverger har dennes begrebsapparat vist dets anvendelighed som udgangspunkt for et detaljestudie af politiske partiers struktur. Udover blot at systematisere data er subklassifikationerne brugbare som analytiske redskaber med henblik på en karakteristik af et empirisk fænomen. Kun variablene ideologisk retning og klassesættelighedsforhold samt delvist partiets finansiering har vist en både teoretisk og empirisk utilstrækkelighed, der dog ikke afgørende kan influere det generelle indtryk.

Yderligere må den strukturalistiske approach til studiet af politiske partiers struktur betegnes som ikke blot et anvendeligt, men også frugtbart, udgangspunkt i betydningen som et første skridt på vejen til en bedre erkendelse, her omkring Fremskridtspartiet.

I relation til partitypologien side 111 illustrerer og underbygger FRP empirisk den på forhånd teoretiske forkastelse af Duvergers interne hypoteser. FRP indtager "zig-zag"-placeringer i det Duvergerske skema og kan således ikke entydigt klassificeres som enten ramme-, masse- eller selektivt parti, henholdsvis et 19. århundredes "middelklasseparti", et socialistparti eller et kommunistisk/fascistisk opbygget parti. Således understreges Duvergers mangler, hvis partistrukturerne opfattes og anvendes som sammenhængende vertikale enheder, omfattende alle subklassifikationerne.